

Arcadi Garcia Sanz* (la Vall d'Uixó, 1926 -1998)

Josep M. Mas i Solench

El 30 de juliol d'enguany va morir, a la Vall d'Uixó on vivia, Arcadi Garcia Sanz, advocat, historiador i personalitat destacada de la cultura del País Valencià, membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans des de feia gairebé vint-i-cinc anys.

Hi havíem entrat en contacte feia poques setmanes per demanar la seva col·laboració al *Diccionari jurídic català* que promou la Fundació Jaume Callís i realitza conjuntament amb la Societat Catalana d'Estudis Jurídics. El projecte el va engrescar i amb entusiasme ens prometia no solament el seu assessorament en la terminologia del dret valencià sinó que concretament ens avançava que «els articles relatius al dret marítim, ja li vaig dir, els faré tots jo» (lletra de l'11 de juny). Perquè Garcia Sanz a més d'advocat era un estudiós erudit del dret històric, especialment del marítim dels Països Catalans.

* Necrològica redactada per encàrrec de la Secció de Filosofia i Ciències Socials i llegida a la sessió plenària de l'Institut el 26 d'octubre de 1998.

Havia nascut a la Vall d'Uixó el 23 de novembre de 1926, on va cursar els estudis primaris. Després va fer el batxillerat a Vic, on la família es va traslladar seguint la destinació del seu pare que era notari, i les carreres de dret i filosofia i lletres a Barcelona i a València. Va exercir d'advocat a Castelló i estigué col·legiat al Col·legi d'Advocats de València.

La seva vocació va ser d'historiador del dret medieval amb un atapeït currículum, que acull entre moltes activitats l'assistència a congressos i reunions científiques i l'autoria de gairebé un centenar de treballs, entre articles i llibres. Limitant-nos només a aquests darrers podem distribuir les seves importants aportacions bàsicament en tres àrees:

PRIMERA: DRET COMERCIAL MARÍTIM. Va tractar de temes concrets relacionats amb el dret comercial marítim entre els quals sobresurten *Les tradicions juridicomarítimes medievals* (1966), *Estudios sobre los orígenes del derecho marítimo hispanomediterráneo* (1969) i *Ordinacions inèdites de Barcelona i Perpinyà sobre assegurances marítimes* (1971).

Dintre aquesta àrea i conjuntament amb Maria Teresa Ferrer i Mallol, va elaborar l'obra *Assegurances i canvis marítimes medievals a Barcelona*, que va mereixer el 1974 el Premi Ferran Armengol i Tubau de l'Institut d'Estudis Catalans. L'obra, però, no va poder ser publicada fins al 1983, en dos volums: el primer és un estudi aprofundit sobre el préstec i el canvi marítimes i l'assegurança marítima, i en el segon s'apleguen un conjunt de 354 documents.

Tot seguint la seva dedicació a l'estudi de la història medieval en el vessant del dret mercantil, ens ofería una altra destacada aportació: *Societats mercantils medievals a Barcelona*, redactada en col·laboració amb Josep Maria Madurell i Marimon i publicada el 1986, també en dos volums, el primer dels quals és un extens estudi que abraça la que anomenen «època de plenitud», del 1250 al 1499, i el segon comprèn la transcripció de 152 documents degudament anotats. D'aquesta aportació, qualificada d'«alt valor científic», Raimon Noguera va escriure que els resultats positius aconseguits «ben sovint sorprenents des dels punts de vista històric, jurídic i social, facilitaràn als futurs investigadors una ferma i per ara insubstituïble base documental».

SEGONA: HISTÒRIA DE LA MARINA. En el curs de les seves recerques, Arcadi Garcia sentia la necessitat de disposar d'una història de la marina. Ens ho diu ell mateix: «Quan vaig començar a estudiar temes d'història del dret marítim, vaig cercar moltes vegades en va un llibre, fet amb les exigències mínimes de la metodologia moderna, on pogués trobar una informació general sobre la gent de mar i els seus costums, els vaixells, la navegació comercial i

militar, la nàutica i l'organització de la marina catalana en les diferents èpoques». Dissortadament aquell llibre no havia estat escrit. Per això, quan li fou proposat el tema «vaig creure el moment», escriu en el pròleg, «de fer aquell llibre que havia trobat a faltar en la meua joventut».

El 1977, amb una edició ben il·lustrada i dintre d'una col·lecció per a públic general, apareixia *Història de la marina catalana*, que comprèn des dels orígens de la vocació marinera de Catalunya fins a la marina catalana del segle XIX. Al final del volum figura un extens glossari aclaridor de mots seleccionats i expressions, antigues i modernes, que poden comportar dificultat per al lector mitjà. És una obra que dóna «notícies exactes, serenes i ponderades dels fets de mar de què han estat protagonistes els catalans» (pròleg de J. M. Martínez-Hidalgo).

TERCERA: FONTS DE DRET. Encara ens havia d'oferir unes importants aportacions sobre fonts de dret, concretament el *Llibre del Consolat de Mar* i els *Furs de València*. En un article publicat el 1989 si bé considerava que no es podia parlar d'una escola catalana del dret marítim en sentit formal sí que es podia parlar d'una tradició historiogràfica catalana d'aquesta branca del dret, la qual fou iniciada per Antoni Capmany i continuada per Ernest Moliné, Ferran Valls i Taberner i Josep M. Font i Rius. El darrer esglaó tanmateix seria el mateix Garcia Sanz.

Efectivament, entre el 1981 i el 1987 va aparèixer l'edició, en quatre volums, de l'obra *Llibre del Consolat de Mar*, que inclouen: els dos primers, l'edició del text que es conserva al monestir de Santa Maria de la Real, de Mallorca, amb les variants de tots els manuscrits coneguts a cura de Germà Colón i la col·laboració de la Secció Catalana de la Universitat de Basilea; el tercer en dos toms, dedicats respectivament a l'estudi jurídic i al diplomata-ri, ambdós d'Arcadi Garcia, i un quart amb un estudi filològic i un índex, realitzat conjuntament per Germà Colón i Arcadi Garcia amb la col·laboració de Beatrice Schmid. L'obra va merèixer el Premi Gumersind Bisbal Gutsems.

El temps de què disposem, inevitablement breu, no ens permet referir-nos més extensament a aquests inapreciables volums. Volem, però, deixar constància d'unes frases, prou expressives, de l'extens pròleg de Josep M. Font i Rius al tercer volum: «Els amplis coneixements historicojurídics i tecnicomercantils de l'autor són palesament exhibits ací»; i amb l'obra s'aconsegueix que resti «esvaïda del tot la contesa sorgida temps endarrere entre Barcelona i València, en disputar-se l'honor d'ésser el bressol del llibre. No sols aquestes dues ciutats, sinó també Mallorca hi ha tingut el seu paper. La seriosa i pulcra investigació d'Arcadi Garcia [...] ens haurà proporcionat, de

retruc, aquest nou motiu d'afirmació germanívola dels nostres valors.» Amb una tesi sobre el *Llibre del Consolat de Mar* va aconseguir el 1983 el doctorat a la Universitat de Barcelona, cosa que li va permetre exercir la docència a la Universitat Jaume I, de Castelló de la Plana.

No podria faltar una referència a l'edició dels *Furs de València*, obra també conjunta de Germà Colón i Arcadi Garcia en vuit volums dels quals n'han aparegut sis, publicats a partir del 1980 i dedicats a la memòria d'Honor Garcia, pare d'Arcadi, historiador del dret de València que n'havia iniciat l'edició. Aquesta comprèn el text dels diferents llibres dels Furs, amb una important introducció en la qual s'estudien les fonts de producció del dret valencià, l'estructura de les col·leccions de furs i actes de cort, la importància historicojurídica dels Furs, la gènesi, la llengua i els manuscrits i edicions. Amb aquest nou esforç es desmenteix l'opinió de la inexistència d'edicions crítiques basades en els manuscrits coneguts.

Hem de fer esment també de dos treballs, no per breus menys significatius: un article sobre «El dret històric dels Països Catalans vist amb perspectiva de conjunt» (*Revista de Catalunya*, núm. 9, juny de 1987) i el llibre *Institucions de dret civil valencià* (Castelló de la Plana, 1996), escrit amb la finalitat d'introduir el lector en el contingut institucional del dret civil de València. Amb aquests textos, que ofereixen perspectives inèdites, encetava unes aportacions que prometien una nova i fructífera etapa dintre els estudis de Garcia Sanz.

Arcadi Garcia Sanz era membre del Patronat d'Estudis Ausonencs, de Vic, des de la seva fundació del 1952; de la Societat Castellonenca de Cultura, de Castelló de la Plana, i membre de la Institució Alfons el Magnànim. Malgrat la seva modèstia i la senzillesa que l'inclinava més al treball callat de la recerca se li varen atorgar merescuts nomenaments: membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres (1973); membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans (1973); membre fundador d'Acció Cultural del País Valencià (1982); el Premi «Valencià de l'Any» (1982), nomenat per la Fundació Huguet; el Premi d'Honor de les Lletres Valencianes (1990) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1995).

Formà part del Consell Valencià de Cultura i fou un decidit defensor de la unitat lingüística del català. En una entrevista de l'any 1991 en què li preguntaven sobre el pacte de la llengua s'expressava amb contundència: «Es pot pactar la llei de Newton? La llengua tampoc. Una altra cosa és que fem pactes polítics respecte a l'ús i la promoció de la llengua».

Segurament el darrer contacte de Garcia Sanz amb l'Institut d'Estudis Catalans fou la seva lletra del 20 de maig passat, dirigida al president de la

Secció de Filosofia i Ciències Socials, signada com a president de la Fundació Ausiàs March conjuntament amb Enric Valor, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, demanant la col·laboració per aconseguir «la normalitat del català al País Valencià».